

MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

Advies

van 9 september 2004

over de werkingsverslagen 2003 van

de negen erkende regionale landschappen

D/2004/7080/A33

Overname wordt verwelkomd, mits bronvermelding

© 2004 Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
Kliniekstraat 25, 4de verdieping
B-1070 Brussel
tel. 02-558 01 30
fax 02-558 01 31
e-mail: info@minaraad.be
internet: www.minaraad.be

Inhoudstafel

I. Inleiding 5

II. Advies 7

- 2.1. RL West-Vlaamse Heuvels 8
- 2.2. RL Houtland 9
- 2.3. RL Meetjesland 10
- 2.4. RL Vlaamse Ardennen 13
- 2.5. RL Zenne, Zuun en Zoniën 13
- 2.6. RL Dijleland 15
- 2.7. RL Noord-Hageland 16
- 2.8. RL Haspengouw 17
- 2.9. RL Kempen en Maasland 18

I. Inleiding

De MiNa-Raad ontving op 21 juni 2004 een adviesvraag van de afdeling Natuur over de jaarlijkse evaluatieverslagen van de negen erkende regionale landschappen. Van west naar oost gaat het om “West-Vlaamse Heuvels”, “Houtland”, “Meetjesland”, “Vlaamse Ardennen”, “Zenne, Zuun en Zoniën”, “Dijleland”, “Noord-Hageland”, “Haspengouw” en “Kempen en Maasland”.

De adviestaak van de MiNa-Raad kadert binnen het besluit inzake erkenning van de regionale landschappen.¹ Dit besluit bepaalt dat de afdeling Natuur jaarlijks een evaluatieverslag opmaakt waarin aangegeven wordt in welke mate het regionaal landschap haar functie vervult en beantwoordt aan de erkenningscriteria opgenomen in het besluit. Dit evaluatieverslag wordt samen met het werkingsverslag voor 15 april van elk kalenderjaar aan de MiNa-Raad en de Hoge Raad voor Natuurbehoud voorgelegd en doorgezonden aan de minister. Op grond van dit evaluatieverslag kan de minister overgaan tot het geven van aanbevelingen of in voorkomend geval het intrekken of opschorten van de erkenning (artikel 3 § 3).

De Raad adviseerde reeds eerder de evaluatieverslagen van de werkingsjaren 1999, 2000, 2001 en 2002 van de regionale landschappen.² Deze adviezen formuleerden naast aan-

1) Besluit van de Vlaamse regering van 8 december 1998 tot vaststelling van de regelen voor de voorlopige en definitieve erkenning van regionale landschappen. Gewijzigd bij besluit van 11 mei 1999. 2) Briefadvies van 14 september	1999 betreffende de aanvraag tot definitieve erkenning van drie regionale landschappen. MiNa-Raad 1999 17. Briefadvies van 4 november 1999 betreffende de aanvraag tot definitieve erkenning van drie regionale landschappen. MiNa-Raad	1999 24. Advies van 10 februari 2000 betreffende de aanvraag tot definitieve erkenning van het Regionaal Landschap Haspengouw. MiNa-Raad 2000 08. Advies van 6 juli 2000 betreffende de evaluatie van de werking van

bevelingen ten aanzien van de voorliggende evaluatieverslagen ook telkens enkele algemene aanbevelingen bij het instrument “regionale landschappen”.

Prof. em. dr. R. F. Verheyen
Voorzitter MiNa-Raad

de regionale landschappen West-Vlaamse Heuvels, Vlaamse Ardennen en Meetjesland. MiNa-Raad 2000|21.
Briefadvies van 5 oktober 2000 betreffende de evaluatie van de werking van de regionale landschappen Noord-Hageland, Dijleland en Zenne, Zuun en Zoniën. MiNa-Raad 2000|29.
Advies van 21 november 2000 betreffende de evaluatie van de werking van de regionale landschappen Haspengouw en Kempen en Maasland. MiNa-Raad 2000|33.
Briefadvies van 1 maart 2001 betreffende de aanvraag tot definitieve erkenning van het Regionaal Landschap Meetjesland. MiNa-

Raad 2001|10.
Advies van 5 juli 2001 over de regionale landschappen. MiNa-Raad 2001|24.
Advies van 24 januari 2002 over de uitbreiding van de perimeter van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen. MiNa-Raad 2002|05.
Advies van 24 juni 2002 over de uitbreiding van de perimeter van het Regionaal Landschap Haspengouw met de gemeente Voeren. MiNa-Raad 2002|26.
Advies van 4 juli 2002 over de aanvraag tot voorlopige erkenning van het Regionaal Landschap Houtland. MiNa-Raad 2002|29.
Advies van 4 juli 2002 over de wer-

kende regionale landschappen. MiNa-Raad 2002|30.
Advies van 3 juli 2003 over de wer-
kingsverslagen 2002 van de negen erkende regionale landschappen. MiNa-Raad 2003|37.
Briefadvies van 11 september 2003 over de aanvraag tot uitbreiding van het werkingsgebied van het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels. MiNa-Raad 2003|40.
Briefadvies van 18 december 2003 over de uitbreiding van het werkingsgebied van het Regionaal Landschap Meetjesland. MiNa-Raad 2003|75.

II. Advies

[1] **Inleiding.** De evaluatieverslagen over de werking in 2003 van de negen regionale landschappen, die zijn opgemaakt door de buitendiensten van de afdeling Natuur, gaan in op onderstaande acht criteria zoals vastgelegd in het besluit inzake erkenning van regionale landschappen. Het betreft de voorwaarden om erkend te worden – en te blijven – door de Vlaamse overheid als regionaal landschap:

1. rechtspersoonlijkheid;
2. geografische entiteit van minstens 30.000 ha, met typisch landschap, grote gaafheid, samenhang, cultuurhistorische waarde, hoge actuele natuurwaarde en grote mogelijkheden voor natuurontwikkeling, natuurgerichte recreatie en toerisme;
3. de afgelopen twee jaar activiteiten ontplooid hebben in verband met de bevordering en promotie van het streekeigen karakter, met natuurrecreatie en recreatief medegebruik, met natuureducatie, met natuurbehoud en natuurbeheer, alsook met herstel, aanleg en ontwikkeling van kleine landschapselementen;
4. voorgedragen door de Bestendige Deputatie van de provincie;
5. de Algemene Vergadering moet omvatten: de provincie en/of gemeenten, de erkende milieu- en natuurverenigingen en eventueel erkende landbouworganisaties, erkende verenigingen ter bevordering van toerisme en recreatie en erkende wildbeheerseenheden;
6. Raad van Bestuur moet samengesteld zijn als volgt: minstens 1/3 vertegenwoordigers van provincies of gemeenten, minstens 1/3 vertegenwoordigers van erkende natuurverenigingen en voor het overige vertegenwoordigers van de resterende doelgroepen;
7. jaarlijks moeten volgende activiteiten ontplooid worden: minstens 2 maal landschapskrant, 3 vormingsactiviteiten, 3 brede publieksactiviteiten;
8. de boekhouding moet zodanig zijn dat de aanwending van de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap controleerbaar is.

- [2] **Algemene bemerkingen.** De Raad gaat in onderstaand advies – per regionaal landschap – in op de acht hoger vermelde criteria. Uit de analyse komen enkele gemeenschappelijke aandachtspunten naar voor die gelden voor nagenoeg elk regionaal landschap. Allereerst stelt de Raad vast dat slechts een zeer beperkt aantal regionale landschappen het voorbije jaar noemenswaardige inspanningen heeft geleverd om zich aan te passen aan de nieuwe regelgeving omtrent “vzw’s”. De Raad wijst er op dat de regionale landschappen hier actief werk van dienen te maken. Ook inzake aanpassing aan de juridisch-technische vereisten inzake samenstelling van Algemene Vergadering en Raad van Bestuur kunnen de regionale landschappen nog aanzienlijke inspanningen leveren. Verder stelt de Raad vast dat de jaarverslagen – zoals ingediend door de regionale landschappen – zeer heterogeen zijn van kwaliteit en niet steeds de nodige gegevens aanleveren voor een goede evaluatie door de administratie. Bovendien blijft het voor de administratie en voor de Raad in veel gevallen nog moeilijk om uitgaande van de jaarverslagen de activiteiten die kaderen binnen de doelstellingen van het Natuurdecreet te duiden en te situeren binnen het ruimer kader van activiteiten (in het kader van landschap, bos, landbouw enz.).

In verband met deze laatste bemerking verwijst de Raad evenwel naar zijn eerdere adviezen waarin vrij uitvoerig werd ingegaan op de strategische knelpunten ten aanzien van regionale landschappen. De Raad heeft hierin ook duidelijk gewezen op de nood tot heroriëntatie en herformulering van het instrument van regionale landschappen.

2.1. RL West-Vlaamse Heuvels

- [3] **RL West-Vlaamse Heuvels: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds viermaal over de werking van het RL West-Vlaamse Heuvels respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000, 2001 en 2002. Voor 1999 adviseerde de MiNa-Raad positief en maakte enkele bemerkingen bij het aantonen van de geleverde activiteiten (criterium 7). Ook voor 2000 en 2001 onderschreef de MiNa-Raad de positieve evaluatie van de administratie. Telkens werden evenwel bemerkingen geformuleerd bij de activiteiten van het RL West-Vlaamse Heuvels. Bepaalde activiteiten kaderen volgens de Raad niet zozeer binnen de doelstellingen van het erkenningsbesluit. Voor 2002 onderschreef de Raad de positieve appreciatie van de afdeling Natuur voor de activiteiten van het RL West-Vlaamse Heuvels met veel aandacht en inzet voor natuurrecreatie, natuureducatie en natuurbehoud. De ruime waaier aan activiteiten getuigde van het feit dat het RL West-Vlaamse Heuvels dat jaar wel werkte binnen de geest van het decreet Natuurbehoud.
- [4] **RL West-Vlaamse Heuvels: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur West-Vlaanderen gaat in op de acht criteria van het erkenningsbesluit en formuleert voor elk criterium een evaluatie evenals een eindevaluatie. De evaluatie van de afdeling Natuur West-Vlaanderen over de werking van het RL West-Vlaamse Heuvels is in zijn geheel positief. Het RL West-Vlaamse Heuvels heeft volgens de administratie “een zeer belangrijke

bijdrage geleverd aan het natuurbehoud, de landschapszorg, het streekeigen karakter, de natuureducatie en het recreatief medegebruik in haar werkingsgebied”.

De Raad wijst op de degelijke opbouw van het activiteitenverslag en van het financiële verslag, waardoor het onder andere mogelijk is om de aanwending van de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap duidelijk te controleren. Ook apprecieert de Raad de kwaliteit van het evaluatieverslag opgemaakt door de afdeling Natuur (o.a. wat betreft het formuleren van een beoordeling voor de acht betreffende criteria, van een eindbeoordeling alsmede van een doorlichting van het financiële verslag).

Ten aanzien van de activiteiten stelt de Raad vast dat het op basis van het jaarverslag niet eenduidig mogelijk is om de activiteiten die kaderen binnen de doelstellingen van het Natuurdecreet te duiden en te situeren binnen het ruimer kader van activiteiten (in het kader van landschap, bos, landbouw enz.). De Raad stelt vast dat inzake financiering het evaluatieverslag een opsplitsing heeft gemaakt van de middelen voor natuur ten aanzien van het totale budget. De Raad onderschrijft de positieve eindbeoordeling van de afdeling Natuur West-Vlaanderen van de werking van het RL West-Vlaamse Heuvels .

2.2. RL Houtland

[5] **RL Houtland: 2002.** De Raad bracht op 4 juli 2002 advies uit over de aanvraag tot voorlopige erkenning van het RL Houtland. In zijn advies formuleerde de Raad bemerkingen bij het werkingsgebied van het regionaal landschap alsmede bij de geplande activiteiten. Het RL Houtland werd op 1 oktober 2002 voorlopig erkend voor een periode van drie jaar. In zijn advies van 3 juli 2003 over de werking van het RL Houtland in 2002 adviseerde de Raad positief gezien de vaststelling dat dit regionaal landschap slecht zeer recent een voorlopige goedkeuring had gekregen en gezien het RL Houtland reeds een belangrijke stap had gezet in de ontwikkeling van een werking kaderend binnen het decreet Natuurbehoud.

[6] **RL Houtland: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur West-Vlaanderen gaat in op de acht criteria van het erkenningsbesluit en formuleert voor elk criterium een evaluatie evenals een eindevaluatie. Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur West-Vlaanderen beklemtoont dat de evaluatie van de activiteiten van het RL Houtland dient bekeken te worden in het kader van de voorlopige erkenning van het RL Houtland, waardoor het personeelskader pas in de loop van 2003 ingevuld werd. De afdeling Natuur West-Vlaanderen verleent een positieve eindbeoordeling over de werking van het RL Houtland in 2003.

De Raad meent dat het RL Houtland een duidelijker voorttrekkersrol hoort in te nemen bij de organisatie van activiteiten. Afdeling Natuur stelt hieromtrent in zijn evaluatieverslag: “... Alhoewel reeds een belangrijke aanzet gegeven is, dient ze zelf trekker te zijn van een aantal grote publieksactiviteiten. In het jaarverslag dient vermeden te worden dat éénzelfde activiteit onder verschillende rubrieken uitgemolken wordt”.

Bovendien pleit de Raad voor meer nadruk op activiteiten die kaderen binnen het Natuurdecreet en die zich onderscheiden van de activiteiten in het kader van het Landschapsdecreet. Afdeling natuur stelt hieromtrent in zijn evaluatieverslag: *“de vier opgesomde projecten m.b.t. zorg voor het streekeigen karakter werden door de landschapsanimateur van de afdeling Monumenten en Landschappen gestuurd, en zijn dus voornamelijk op de cultuurhistorische waarde van de sites gericht. Het RL Houtland doet echter ook een inspanning om de natuurwaarde te verhogen”*.

Verder zijn er mogelijkheden voor een verdere ontwikkeling van natuurrecreatieve projecten. Afdeling Natuur stelt hieromtrent in zijn evaluatieverslag: *“Het RLH heeft vooralsnog geen specifieke natuurrecreatieve projecten, gezien de uitbouw van een recreatief fiets- en wandelnetwerk gebeurt door Westtoer. Het RLH besteedt wel aandacht aan dit aspect in meerdere van zijn activiteiten inzake versterking van het streekeigen karakter en natuureducatie”*.

Tevens wijst de Raad erop dat het evaluatieverslag vermeldt dat de Bestendige Deputatie van de provincie West-Vlaanderen nog geen verzoek heeft ingediend tot definitieve erkenning.

Ten slotte stelt de Raad vast dat het RL Houtland nooit initiatiefnemer was bij de in hun werkingsverslag opgesomde publieksactiviteiten. Afdeling Natuur stelt hieromtrent in zijn evaluatieverslag: *“Het RL heeft actief meegewerkt aan vijf publieksactiviteiten.”*

De Raad onderschrijft de positieve eindbeoordeling van de afdeling Natuur West-Vlaanderen van de werking van het RL Houtland – dat zich in een fase van voorlopige erkenning bevindt – en vraagt dat het regionaal landschap in zijn toekomstige werking rekening houdt met bovenstaande aandachtspunten, die deels ook in het evaluatieverslag van de afdeling Natuur aangehaald worden.

2.3. RL Meetjesland

- [7] **RL Meetjesland: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds viermaal over de werking van het RL Meetjesland respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000, 2001 en 2002. Voor het werkingsjaar 1999 onderschreef de Raad de positieve evaluatie door de afdeling Natuur, niettegenstaande het RL Meetjesland zich nog maar bevond in de fase van aanvraag van voorlopige erkenning. Voor het werkingsjaar 2000 adviseerde de afdeling Natuur negatief, vanwege de niet-conforme samenstelling van de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering. Bovendien formuleerde de afdeling Natuur bedenkingen bij de activiteiten inzake natuurbehoud en kleine landschapselementen, de taakstelling van de bos- en groenarbeiders en de activiteiten ter bevordering van het streekeigen karakter. De MiNa-Raad bevestigde deze zienswijze en besloot in zijn advies dat *“het RL Meetjesland zich niet leek te willen in passen in de criteria van het erkenningsbesluit, en in essentie de verankering van het regionaal landschap als instrument van het natuurbeleid aanvocht.”*

Ook voor het werkingsjaar 2001 merkt de afdeling Natuur op *“heel wat werken in opdracht van gemeenten of polders die eerder kunnen gerekend worden tot regulier onderhoud van groenelementen.*

De meerwaarde voor natuurbehoud van dergelijk werk is zeer gering tot onbestaande.” De evaluatie van de afdeling Natuur blijft desondanks voor 2001 met reserve positief. De MiNa-Raad adviseerde in zijn advies voor 2001 dat “de Minister de erkenning zou laten behouden, maar wel een sterke aanbeveling zou laten vertrekken dat het accent in veel grotere mate op het natuurbehoud moet worden gelegd.”

Het evaluatieverslag voor 2002 van de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen was kritisch voor de werking van het RL Meetjesland en besluit: “de buitendienst van de afdeling Natuur behoudt reserves tegen de werking van het RLM. Het accent van de werking dient sterker op natuurbehoud gericht te worden, waarbij het bereiken van tastbare resultaten op het terrein vooropstaat”. Gezien de kritische adviezen voor de werkingsjaren 1999, 2000 en 2001 en gezien het feit dat het RL Meetjesland ook voor het werkingsjaar 2002 geen rekening had gehouden met de bemerkingen om zijn werking aan te passen aan de bepalingen van het besluit inzake regionale landschappen adviseerde de MiNa-Raad negatief wat betreft de werking van het RL Meetjesland voor 2002.

[8] **RL Meetjesland: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen gaat in op de acht criteria van het erkenningsbesluit en formuleert voor elke criterium een evaluatie evenals een eindconclusie. De eindconclusie van de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen is dat “het RL Meetjesland op formele gronden niet volledig aan de opgelegde criteria voldoet, zowel wat betreft de samenstelling van de Raad van bestuur, de boekhouding en de grote publieksactiviteiten. Bij de evaluatie van de activiteiten stellen we vast dat inspanningen geleverd werden, met name door de landschapsanimator en de medewerker educatie, om meer uitvoeringsprojecten inzake natuurbehoud en streekeigen karakter te realiseren. Hiermee komt het RLM tegemoet aan de kritiek van de voorgaande jaren, een gunstige evolutie”.

De Raad stelt vast dat het merendeel van zijn eerdere bemerkingen ten aanzien van de werking van het RL Meetjesland nog steeds geldig blijven. Het betreft:

1. De Raad stelt, samen met de administratie, vast dat het RL Meetjesland nog steeds gebruik maakt heeft van de uitzonderingsmaatregel vastgelegd in artikel 9 § 3 van het besluit om een afwijkende samenstelling van de Raad van Bestuur vast te leggen.^{3/4} De Raad van Bestuur telt 23 leden, waarvan 13 effectieve. Drie van die laatste behoren

3) B.S. 03.10.2002. Regionaal Landschap Meetjesland, 9900 Eeklo, Identificatienummer: 9808/99. Nieuwe statuten. Art. 18 Raad van Bestuur. “Voor de periode van de eerste definitieve erkenning (2001-2006) is de samenstelling, wat betreft de stemgerechtigde leden, als volgt ... De gemeenten hebben elk afzonderlijk recht op één effectief, de provincies op

twee effectieve, de milieu- en natuurverenigingen op drie effectieve bestuursmandaten en de regionale verenigingen actief op het vlak van toerisme en recreatie, landbouw, jacht (wildbeheerseenheden) hebben voor elke sector recht op één effectief bestuursmandaat.” Vanaf 2007 zal de Raad van Bestuur beantwoorden aan de voorwaarden vastgelegd in het uitvoeringsbesluit.

4) Artikel 9 § 3: De bestaande initiatieven, zoals opgenomen in bijlage 1 en 2 van dit besluit mogen voor de eerste definitieve erkenningsperiode als Regionaal Landschap afwijken van art.4, § 3 op voorwaarde dat de Algemene Vergadering bij meerderheid binnen de in art.4, § 2, 1° en 2° genoemde leden hiermee instemmen.

tot milieu- en natuurverenigingen. Tevens is er nog steeds geen vertegenwoordiger van een erkende wildbeheereenheid. Niettegenstaande artikel 9 § 3 een mogelijkheid biedt om af te wijken van de vereiste vertegenwoordiging van minimaal één derde van de bestuursmandaten voor de milieu- en natuurverenigingen heeft de Raad toch ernstige bedenkingen bij het feit dat slechts drie van de 23 zetels in de Raad van Bestuur van het RL Meetjesland ingenomen worden door leden van milieu- en natuurverenigingen.

2. De MiNa-Raad stelt vast dat het jaarverslag van het RL Meetjesland een controleverslag (resultatenrekening, balans) bevat, opgemaakt door een erkend accountant. Niettemin meent de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen in zijn evaluatieverslag dat *“de boekhouding echter niet zodanig opgesteld is dat de aanwending van de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap (in casu AMINAL afdeling Natuur) controleerbaar en dus niet conform artikel 4 § 7 is”*.
3. Net als de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen kan de Raad na lezing van het jaarverslag vaststellen dat bij het actiedomein “natuurbehoud en natuurbeheer, herstel, aanleg en ontwikkeling van kleine landschapselementen” er een gunstige evolutie is. Wat het project Leader+ en de landschapsvisie betreffen, blijft volgens het evaluatieverslag de doelstellingen met betrekking tot natuur en landschap even onduidelijk als het vorige evaluatiejaar. Bij het actiedomein “natuurrecreatie en recreatief medegebruik” wijst de administratie opnieuw op het uiterst betwistbare project Drongengoedhoeve. Dit project ligt namelijk buiten de afbakening van het RL Meetjesland. Ook inhoudelijk is volgens de afdeling Natuur het project discutabel. De administratie meent dan ook dat *“de actieve medewerking van het RL Meetjesland aan het project in zijn huidige vorm niet verantwoord is”*. De Raad ondersteunt deze bekommernis en wijst bovendien op de onduidelijke finaliteit van tal van projecten.
4. Opnieuw is het evaluatieverslag zeer kritisch t.a.v. de opmaak van het jaarverslag door het RL Meetjesland. Over dit jaarverslag zegt de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen onder andere het volgende: *“... Op die manier ontstaat in het jaarverslag een weinig overzichtelijke veelheid van ogenschijnlijk nevengeschikte projecten, waaruit niet goed op te maken valt waar de prioriteiten liggen, waar de eigen, originele bijdragen van het RLM uit bestaat, wat de samenhang en finaliteit is van een aantal projecten, en waar de inzet van mensen en middelen precies naar toe gaat”*.
5. Wat het vereiste aantal publieksactiviteiten betreft (vijf) stelt het evaluatieverslag vast dat er slechts één activiteit een organisatie was van het RL Meetjesland zelf, de vier andere vermelde publieksactiviteiten vormden een bijdrage van het RL aan andere evenementen, zoals o.a. het openstellen van het Kasteeltje op het Erfgoedweekend en Open Monumentendag.

Gezien de kritische adviezen voor de werkingsjaren 1999, 2000, 2001 en 2002 en gezien het feit dat het RL Meetjesland ook voor het werkingsjaar 2003 niet voldoende rekening heeft gehouden met voorgaande bemerkingen om zijn werking aan te passen aan de

bepalingen van het besluit inzake regionale landschappen adviseert de MiNa-Raad negatief wat betreft de werking van het RL Meetjesland voor 2003.

2.4. RL Vlaamse Ardennen

- [9] **RL Vlaamse Ardennen: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds viermaal over de werking van het RL Vlaamse Ardennen respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000, 2001 en 2002. In zijn advies over de werking van 1999 formuleerde de Raad bedenkingen bij de samenstelling van de Raad van Bestuur, de samenstelling van de Algemene Vergadering en de boekhouding. Tevens vroeg de Raad om meer aandacht te hebben voor het samenbrengen van de doelgroepen en voor de organisatie van publieksactiviteiten met voldoende omvang. In 2000 kon de Raad uit het evaluatieverslag niet opmaken in hoeverre het RL Vlaamse Ardennen in 2000 de aanbevelingen van de afdeling Natuur had opgevolgd inzake de aanpassing van de samenstelling van de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering. Tevens maakte de Raad zelf nog enkele kritische bemerkingen (o.a. onvoldoende vormingsactiviteiten). Voor zowel 2001 als 2002 onderschreef de Raad de positieve evaluatie van de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen.
- [10] **RL Vlaamse Ardennen: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Oost-Vlaanderen gaat in op de acht criteria van het Erkenningsbesluit. Het betreft echter louter een beschrijvende analyse zonder aparte beoordeling van elk van de criteria. De afdeling Natuur Oost-Vlaanderen komt tot hetzelfde besluit als voor 2001 en 2002 met name dat “het RL Vlaamse Ardennen aan de hand van het jaarverslag en de talrijke bijlagen zijn maatschappelijk nut voor de ontwikkeling van de streek en zijn natuurwaarden bewijst”.

De Raad adviseert positief over de werking van het RL Vlaamse Ardennen in 2003. Uitgaande van het degelijk opgebouwde activiteitenverslag stelt de Raad inderdaad vast dat het RL Vlaamse Ardennen ook in 2003 grondige inspanningen heeft geleverd om een volwaardige werking van het Regionaal Landschap uit te bouwen.

2.5. RL Zenne, Zuun en Zoniën

- [11] **RL Zenne, Zuun en Zoniën: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds viermaal over de werking van het RL Zenne, Zuun en Zoniën respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000, 2001 en 2002. Voor het werkingsjaar 1999 kon de Raad de positieve evaluatie door de afdeling Natuur in haar algemeenheid volgen maar wees evenwel op enkele fundamentele bemerkingen ten aanzien van de statuten en de uitbouw van publieksactiviteiten. Ook voor het werkingsjaar 2000 benadrukte de Raad de beperkte eigen activiteiten van het RL Zenne, Zuun en Zoniën. De MiNa-Raad pleitte er toen ook voor dat het Regionaal Landschap meer zou streven naar draagvlakverbreding en naar het betrekken van alle doelgroepen. Voor het werkingsjaar 2001 adviseerde de Raad dat de Minister de erken-

ning zou laten behouden, maar wel met de aanbeveling dat er structurele onafhankelijkheid t.a.v. eventuele opdrachtnemers moet bekomen worden, en dat de activiteiten duidelijk afgestemd moeten worden op de doelstellingen van regionale landschappen zoals wettelijk gedefinieerd.

Voor 2002 stelde de Raad vast dat het RL Zenne, Zuun en Zoniën duidelijke inspanningen had geleverd om eigen projecten te ontwikkelen waarin het als initiatiefnemer optrad. Niettemin stelde de Raad vast dat tal van activiteiten werden uitgevoerd voor andere opdrachtgevers.

- [12] **RL Zenne, Zuun en Zoniën: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant gaat in op de acht criteria van het Erkenningsbesluit. De afdeling Natuur maakt geen eindbesluit gezien “de ontbrekende documenten en bewijsstukken (verslag boekhouding, samenstelling bestuursorganen, wildbeheerseenheden en stappenplan)”. In de conclusie van het evaluatieverslag wordt wel nog het volgende vermeld: “Op grond van de adviezen en de eindbeoordeling werd vorig jaar een stappenplan gevraagd waarin wordt aangegeven hoe het RL Zenne, Zuun en Zoniën op korte termijn tegemoet zou komen aan de opmerkingen en de aanbevelingen van de adviseerende instanties.... Alhoewel een duidelijk stappenplan ontbreekt in het jaarverslag 2003, kan gesteld worden dat het Regionaal Landschap Zenne, Zuun en Zoniën reeds inspanningen heeft geleverd om tegemoet te komen aan de opmerkingen en aanbevelingen van de adviseerende instanties. Deze inspanningen dienen onverminderd verder gezet te worden”.

De afdeling Natuur Vlaams-Brabant stelt in het evaluatieverslag verder vast dat een verslag inzake het nazicht van de boekhouding door een erkende accountant ontbreekt in het jaarverslag 2003. De Raad stelt echter vast dat dit verslag wel aanwezig is als bijlage 1 van het jaarverslag. De conclusie van dit boekhoudkundig verslag is dat “de boekhouding van de vzw RL Zenne, Zuun en Zoniën best een betrouwbare bron van informatie is voor deze vereniging met beperkte interne controle ... Steunend op onze controlewerkzaamheden en onder voorbehoud van de volledigheid van de ons verstrekte inlichtingen en verantwoordingsstukken, kunnen wij verklaren dat de balans en resultatenrekening per 31/12/2003 van de vzw RL Zenne, Zuun en Zoniën overeenstemmen met de verwerkte boekhoudkundige stukken de financieel-economische verrichtingen weergeven”. De accountant wijst aanvullend in zijn verslag op de volgende waarderingsregel die afwijkend is: “boeking van subsidies bij de ontvangst ervan in plaats van bij de toekenning en zonder rekening te houden met mogelijke regularisaties.” Dit is volgens de controle instantie niet in overeenstemming met het principe opgenomen in de Wet van 17 juli 1975 (op de boekhouding en jaarrekening van een onderneming), dat de verrichtingen worden ingeschreven “naar tijdsorde”; bij de toekenning van een subsidie wordt het vermogen van de vereniging immers beïnvloed, en zij dient daarvoor de ontvangst van de gelden niet af te wachten.

Voor de afdeling Natuur Vlaams-Brabant is het niet duidelijk of de gemeenten Ternat en Sint-Genesius-Rode deelnemen aan de bestuursraden als stemgerechtigde leden. De Raad stelt tevens vast dat er nog steeds geen vertegenwoordiger van een WBE opgenomen is in de Algemene Vergadering van het RL.

De Raad stelt vast dat het RL Zenne, Zuun en Zoniën duidelijk inspanningen heeft geleverd om zich aan te passen aan de opmerkingen van de adviserende instanties. De MiNa-Raad adviseert positief over de werking van het RL Zenne, Zuun en Zoniën voor het jaar 2003 en vraagt dat het regionaal landschap in zijn toekomstige werking rekening houdt met de bovenstaande aandachtspunten.

2.6. RL Dijleland

[13] **RL Dijleland: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds viermaal over de werking van het RL Dijleland respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000, 2001 en 2002. Voor het werkingsjaar 1999 onderschreef de Raad de positieve beoordeling van de administratie en wees op de aanbevelingen – geformuleerd naar aanleiding van de definitieve erkenning – om te streven naar een evenwichtige vertegenwoordiging van de doelgroepen in de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur. Ook voor 2000, 2001 en voor 2002 kon de MiNa-Raad zich verenigen met de positieve evaluatie van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant.

[14] **RL Dijleland: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant gaat niet volledig in op de acht criteria van het Erkenningsbesluit. De afdeling Natuur komt tot het besluit dat zij “... een positief advies wenst te geven in verband met de activiteiten door het RL Dijleland ontplooid in het werkjaar 2003”. Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant bevat geen enkele beoordeling van de boekhouding van het RL Dijleland. De Raad stelt bovendien vast dat een verslag inzake het nazicht van de boekhouding door een erkende accountant ontbreekt in het jaarverslag 2003.

Ook inzake de samenstelling van de Algemene Vergadering bevat het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant geen specifieke beoordeling. De Raad stelt dat de samenstelling van de Algemene Vergadering beantwoordt aan de criteria. Door het ontbreken in het dossier van een kopij van de recente publicatie in het Belgisch Staatsblad van de Raad van Bestuur is het niet mogelijk om na te gaan in hoeverre de gevraagde aanpassing van de Raad van Bestuur werd doorgevoerd.

Ten slotte gaat het evaluatieverslag ook niet in op de noodzakelijke voorwaarde tot het organiseren van drie publieksactiviteiten met minstens 100 deelnemers. Uitgaande van het jaarverslag van het RL Dijleland stelt de Raad vast dat het RL Dijleland in geen enkele publieksactiviteit een trekkersrol heeft vervuld.

Ten slotte wijst de Raad er op dat de afdeling Natuur Vlaams-Brabant kritische bedenkingen formuleert inzake de actie “Ingroening speelplaats kleuter- en lagere school de Klimop”. De administratie stelt zich namelijk de vraag of deze actie niet beter kan opgenomen worden door de NME-cel van de afdeling Aminabel van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De MiNa-Raad adviseert positief over de werking van het RL Dijleland voor het jaar 2003 maar wijst niettemin op bovenstaande bemerkingen en vraagt dat het regionaal landschap in zijn toekomstige werking hiermee terdege rekening houdt.

2.7. RL Noord-Hageland

[15] **RL Noord-Hageland: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds driemaal over de werking van het RL Noord-Hageland, respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000 en 2001. Voor het werkingsjaar 1999, 2000 en 2001 trad de Raad de positieve evaluatie van de afdeling Natuur bij. Voor 2002 adviseerde de Raad eveneens positief voor de werking van het RL Noord-Hageland, maar vroeg aandacht voor de uitwerking van de geplande activiteiten alsmede de organisatie van voldoende publieksactiviteiten.

[11] **RL Noord-Hageland: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant gaat in op de acht criteria van het Erkenningsbesluit en formuleert telkens een evaluatie. De eindevaluatie van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant over de werking van het RL Noord-Hageland is positief. Het RL Noord-Hageland heeft volgens de administratie met *“de initiatieven die het in 2003 heeft ontplooid, de toetsing aan de criteria van BVR van 8 december 1998 zonder meer doorstaan. De afdeling Natuur Vlaams-Brabant is van mening dat het regionaal landschap Noord-Hageland zijn functie in 2003 heeft vervuld en nog steeds beantwoordt aan de erkenningscriteria”*.

De afdeling Natuur Vlaams-Brabant formuleert een positieve appreciatie voor de talrijke activiteiten van het RL Noord-Hageland met veel aandacht en inzet voor de bevordering en de promotie van het streekeigen karakter, de natuurrecreatie, natuureducatie, het recreatief medegebruik, het natuurbehoud en het beheer, het herstel, de aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. Wel merkt de afdeling Natuur Vlaams-Brabant op dat het interregproject “Groene woud – Groen Hage(n)land” vaak onvoorzien werk met zich meebrengt, wat nadelig was voor andere projecten. Ook maakt de afdeling melding van projecten die *“op waakvlam”* gezet zijn of die nog *“op kruissnelheid”* moeten komen.

Inzake de vereiste drie ruime publieksactiviteiten stelt de Raad – net zoals vorig jaar – vast dat het RL Noord-Hageland initiatiefnemer was voor slechts één publieksactiviteit met name de Dag van het Park. Het RL Noord-Hageland had inbreng bij initiatieven van derden, zoals “Groene Gevels” en “Wereldwaterdag”.

Het verslag van de externe accountant was niet bijgevoegd in het activiteitenverslag, maar werd volgens de bijgevoegde briefwisseling wel bezorgd aan de administratie. Het aan de MiNa-Raad voorgelegde dossier bevatte ook geen verslag van de externe accountant. Volgens het evaluatieverslag was het accountantsverslag echter *“gunstig, zowel inzake de controle van de boekhoudkundige verrichtingen, als de controle van de resultatenrekening en de balans”*.

De Raad adviseert positief voor de werking van het RL Noord-Hageland in 2003 en vraagt aandacht voor de bovenstaande bemerkingen.

2.8. RL Haspengouw

- [17] **RL Haspengouw: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds viermaal over de werking van het RL Haspengouw, respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000, 2001 en 2002. Voor het werkingsjaar 1999 onthield de Raad zich, gezien het te summiere evaluatieverslag van de administratie, waardoor het niet mogelijk was een eigen evaluatie te maken op basis van de in het besluit van 8 december 1998 vastgelegde criteria. Voor het werkjaren 2000, 2001 en 2002 adviseerde de Raad positief.
- [18] **RL Haspengouw: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Vlaams-Brabant gaat in op de acht criteria van het Erkenningsbesluit. Het evaluatieverslag formuleert geen specifieke eindbeoordeling over de werking van het RL Haspengouw in 2003. Het verslag besluit dat *“Inhoudelijk vele acties en projecten in 2003 in zijn algemeenheid invulling geven aan de bevordering en promotie van een regionaal landschap”*. Het evaluatieverslag formuleert evenwel kritische bedenkingen bij het jaarprogramma 2004: *“Het programma 2004 wijst op een nieuwe benadering die het regionaal landschap geeft aan de werking. Dit voldoet niet meer aan de doelstellingen zoals vastgelegd in het uitvoeringsbesluit van 08/12/1998 (en latere wijzigingen). Er kan slechts onder voorbehoud een positief advies worden verleend voor de werking 2003 en het programma 2004”*.

Wat betref de activiteiten merkt afdeling Natuur op dat de afronding en de evaluatie van het project “Vrijhern” opgenomen in het programma 2003 niet vermeld staat in het huidige verslag. Ook van de voorbereiding van het “Jaar Natuurtoerisme” (programma 2003) is er niets terug te vinden. Wat het project “Vrijhern” betreft stelt de Raad wel vast dat het verslag (pag. 12) melding maakt van de inhuldiging van dit project op 2 mei 2003 namelijk aanplanting 500 hoogstambomen, wandeling en een persmoment (zie ook persartikel laatste bladzijde verslag).

Bij het criterium “algemene vergadering” kan de Raad vaststellen, net als de afdeling Natuur, dat er nog steeds geen vertegenwoordiging is van de gemeenten Voeren en van de aldaar actieve en erkende natuurverenigingen, landbouworganisaties, e.a. De afdeling Natuur stelt dat *“er een duidelijke inspanning moet komen van het Regionaal Landschap om ook Voeren in de Algemene Vergadering te betrekken”*.

Wat betreft het programma 2004 kan de Raad het met de administratie eens zijn wanneer zij stelt dat *“enkel het aspect recreatie en landschapszorg in het programma 2004 opgenomen is, wat wijst op een nieuwe benadering die het regionaal landschap geeft aan de werking”*.

De MiNa-Raad adviseert positief over de werking van het RL Haspengouw voor het jaar 2003 maar wijst niettemin op de bovenstaande bemerkingen en vraagt dat het regionaal landschap in zijn toekomstige werking hiermee terdege rekening houdt.

2.9. RL Kempen en Maasland

[19] **RL Kempen en Maasland: 1999-2002.** De Raad adviseerde reeds viermaal over de werking van het RL Kempen en Maasland, respectievelijk voor het werkingsjaar 1999, 2000, 2001 en 2002. Voor het werkingsjaar 1999 onthield de Raad zich, gezien het te summiere evaluatieverslag van de administratie, waardoor het niet mogelijk was een evaluatie te maken van de vastgelegde criteria. Voor het werkingsjaar 2000 kon de Raad de besluiten van het evaluatieverslag onderschrijven maar formuleerde niettemin bemerkingen bij de samenstelling van de algemene vergadering (landbouworganisaties, verenigingen ter bevordering van toerisme en recreatie en wilbbeheerseenheden waren niet opgenomen), de ontwikkelde activiteiten (diverse activiteiten van het RL Kempen en Maasland behoorden volgens de Raad niet echt tot de kerntaken van een regionaal landschap) en het werkingsgebied (het RL Kempen en Maasland was actief buiten zijn werkingsgebied).

Voor het werkingsjaar 2001 was de evaluatie van de afdeling Natuur positief en werd deze ook door de Raad gevolgd. De Raad adviseerde voorwaardelijk positief voor de werking van het RL Kempen en Maasland in 2002. De voorwaarde betrof de noodzaak om dringend een oplossing uit te werken voor de boekhoudkundige tekortkomingen.

[20] **RL Kempen en Maasland: 2003.** Het evaluatieverslag van de afdeling Natuur Limburg stelt in haar besluit vrijwel hetzelfde als het vorige jaar: “Het RL Kempen en Maasland vertrekt in haar werking vanuit enkele grote projecten. In deze projecten komen zo mogelijk alle activiteiten aan bod die aandacht verdienen vanuit het uitvoeringsbesluit: het streekeigen karakter, de natuurrecreatie, de natuureducatie en het natuurbehoud en kleine landschapselementen. Het blijft een uitdaging voor het RL Kempen en Maasland om in de projecten een evenwichtige verhouding tussen alle doelstellingen te vinden, zodat de inpasbaarheid binnen het natuurbehoud groot is. De boekhouding dient in 2004 volledig operationeel te zijn. Met de blijvende uitdagingen in het achterhoofd kunnen we stellen dat het RL haar functie vervult.”

1. De Raad stelt vast dat, ondanks de voorwaarde gesteld bij de evaluatie van vorig jaar, er op het moment van de nieuwe evaluatie nog steeds geen volledige oplossing is doorgevoerd voor de boekhoudkundige tekortkomingen. Het RL Kempen en Maasland geeft in een begeleidende brief hiervoor volgende verantwoording: “De zoektocht naar een nieuw en gebruiksvriendelijk systeem duurde langer dan verwacht ... uiteindelijk werd in september 2003 opgestart met een nieuw digitaal boekhoudsysteem, gekoppeld aan een opleiding van drie van onze medewerkers ... Tevens heeft het Regionaal Landschap Kempen en Maasland een overeenkomst afgesloten met het “Accountantsmaatschap Groenweghe” in september 2003. De accountant kan als gevolg hiervan geen oordeel vellen over het gevoerde beleid van het hele jaar 2003. Niettemin hopen wij, door de toelichting in bijlage 8 en de bijhorende stavingstukken, inzicht te geven in de besteding van de toegekende werkingsmiddelen”. De Raad stelt na lezing van het dossier inderdaad vast dat het accountantsverslag dat werd voorgelegd aan de algemene vergadering stelt dat gezien de ontoereikendheid van het administratief systeem in 2003 het voor hen onmogelijk was een oordeel te geven over het feit of de

balans en de resultatenrekening afgesloten op 31 december 2003 een getrouw beeld geeft van het vermogen, de financiële toestand en resultaten van de vereniging. Het accountantsverslag voegt eraan toe dat het Regionaal Landschap zich bewust is van de problematiek en dat ze alles in het werk zullen stellen om met ingang van 1 januari 2004 over een betrouwbare administratieve organisatie te beschikken. De nodige interne procedures werden hiervoor ingevoerd. De Raad meent hieruit te kunnen besluiten dat er wel uitzicht is op een permanente oplossing voor de boekhoudkundige problemen.

2. Bij de evaluatie van de activiteiten vermeldt de afdeling Natuur Limburg dat het Regionaal Landschap stelt dat natuurrecreatie het belangrijkste thema vormt binnen de werking van het Regionaal Landschap. De administratie meent dan ook dat het zoeken naar een evenwichtige verdeling tussen natuurrecreatie en recreatief medegebruik en het ondersteunen van de natuurkwaliteiten van een regionaal landschap moet richting geven aan de diverse projecten. Dit valt volgens haar echter niet direct af te leiden uit de projecten.
3. Wat de publieksactiviteiten betreft stelt het Regionaal Landschap Kempen en Maasland dat zij *“voor 2004 de nodige voorbereidingen getroffen hebben om – naar voorbeeld van het Regionaal Landschap Haspengouw – een beleid te ontwikkelen naar het organiseren van manifestaties die een groot publiek kunnen aanspreken en waar naar minimaal 1000 deelnemers gestreefd wordt”*. De afdeling Natuur Limburg stelt dat het niet duidelijk is welke visie hierachter steekt.
4. De afdeling Natuur merkt ook nog op dat de briefwisseling van neerlegging van de lijst van de Raad van Bestuur en van de Algemene Vergadering ter griffie van de Rechtbank betrekking heeft op de oude ledenlijst en de oude Raad van Bestuur, ondanks dat er wel degelijk wijzigingen zijn opgetreden (andere voorzitter, andere directeur, ander bedrag waarvoor volmacht gegeven wordt). De Raad stelt vast dat ondertussen aan deze voorwaarden is voldaan. In het Belgisch Staatsblad van 30 april 2004 werd de samenstelling van de Raad van Bestuur gepubliceerd.

Gelet de kritische adviezen voor de werkingsjaren 2001 en 2002 meent de Raad dat het RL Kempen en Maasland ook voor het werkingsjaar 2003 slechts gedeeltelijk rekening heeft gehouden met de bemerkingen. Gezien er evenwel uitzicht is op een permanente oplossing voor de boekhoudkundige tekortkomingen en onder de voorwaarde dat verder gelet wordt op een evenwichtige verdeling tussen natuurrecreatie en recreatief medebeheer en het ondersteunen van natuurkwaliteiten, adviseert de MiNa-Raad voorwaardelijk positief wat betreft de werking van het RL Kempen en Maasland voor 2003.

